

Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

DECRET 145/2015, de 18 de setembre, del Consell, pel qual es declara Bé d'Interés Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica, el jaciment arqueològic subaqüàtic de les restes Bou Ferrer, situat a la costa davant del terme municipal de la Vila Joiosa. [2015/7666]

PREÀMBUL

L'article 49.1.5a de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana estableix la competència exclusiva de la Generalitat en matèria de patrimoni històric, artístic, monumental, arquitectònic, arqueològic i científic, sense perjudici del que disposa l'article 149.1.28a de la Constitució Espanyola. L'article 26.2 de Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, disposa que la declaració d'un bé d'interès cultural es farà mitjançant un decret del Consell, a proposta de la conselleria competent en matèria de cultura, sense perjudici de les competències que l'article 6 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, reserva a l'Administració General de l'Estat.

Per Resolució de 8 de juliol de 2014, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, es va acordar incoar expedient per a la declaració de Bé d'Interés Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica, a favor del jaciment arqueològic subaqüàtic de les restes Bou Ferrer, situat a la costa davant del terme municipal de la Vila Joiosa, i es va sotmetre l'expedient incoat al tràmit d'informació pública.

S'han complit tots els tràmits legalment preceptius d'acord amb les disposicions vigents.

Consten en l'expedient els informes favorables a la declaració de Bé d'Interés Cultural de les institucions consultives Consell Valencià de Cultura i Reial Acadèmia de Belles Arts de San Carlos de València, que han prestat la seua conformitat a la proposta declarativa que se'ls ha elevat.

Així mateix, s'han demanat de les conselleries afectades i dels departaments implicats de l'Administració General de l'Estat els informes exigits per l'article 43 de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, de la Generalitat, del Consell, que no han formulat cap objecció.

En virtut del que s'ha exposat i d'acord amb el que estableix la normativa referenciada, a proposta del conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport i amb la deliberació prèvia del Consell, en la reunió del dia 18 de setembre de 2015,

DECRETE

Article 1. Objecte

Este decret té per objecte declarar Bé d'Interés Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica, el jaciment arqueològic subaqüàtic de les restes Bou Ferrer, situat a la costa davant del terme municipal de la Vila Joiosa, descriure el jaciment amb les seues parts integrants o consubstancials, determinar els valors que justifiquen la seua declaració i establir la normativa de protecció del jaciment declarat en l'articulat que a continuació es transcriu.

Article 2. Bé d'Interés Cultural i naturalesa

El jaciment arqueològic subaqüàtic de les restes Bou Ferrer, situat a la costa davant del terme municipal de la Vila Joiosa, és un Bé d'Interés Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica, i es regirà pel que disposa la secció segona del capítol III del títol II de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, per als béns immobles d'interès cultural de naturalesa arqueològica.

Article 3. Normativa de protecció del Bé d'Interés Cultural i el seu entorn

La Generalitat fomentarà la difusió pública d'este bé i garantirà el seu estudi i documentació amb criteris científics.

Conselleria de Educación, Investigación, Cultura y Deporte

DECRETO 145/2015, de 18 de septiembre, del Consell, por el que se declara Bien de Interés Cultural, con la categoría de Zona Arqueológica, el yacimiento arqueológico subacuático del pecio Bou Ferrer, sito en la costa frente al término municipal de Villajoyosa. [2015/7666]

PREÁMBULO

El artículo 49.1.5.^a del Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana establece la competencia exclusiva de la Generalitat en materia de patrimonio histórico, artístico, monumental, arquitectónico, arqueológico y científico, sin perjuicio de lo que dispone el artículo 149.1.28^a. de la Constitución Española. El artículo 26.2 de Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, dispone que la declaración de un Bien de Interés Cultural se hará mediante Decreto del Consell, a propuesta de la conselleria competente en materia de cultura, sin perjuicio de las competencias que el artículo 6 de la Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español, reserva a la Administración General del Estado.

Mediante Resolución de 8 de julio de 2014, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, se acordó incoar expediente para la declaración de Bien de Interés Cultural, con la categoría de Zona Arqueológica, a favor del yacimiento arqueológico subacuático del pecio Bou Ferrer, sito en la costa frente al término municipal de Villajoyosa, sometiéndose el expediente incoado al trámite de información pública.

Se han cumplido todos los trámites legalmente preceptivos de acuerdo con las disposiciones vigentes.

Constan en el expediente los informes favorables a la declaración de Bien de Interés Cultural de las instituciones consultivas Consell Valencià de Cultura y Real Academia de Bellas Artes de San Carlos de Valencia, que han prestado su conformidad a la propuesta declarativa que se les ha elevado.

Asimismo, se han recabado de las consellerias afectadas y de los departamentos implicados de la Administración General del Estado los informes exigidos por el artículo 43 de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, de la Generalitat, del Consell, no habiéndose formulado por las mismos objeción alguna.

En virtud de lo expuesto y de acuerdo con lo establecido en la normativa referenciada, a propuesta del conseller de Educación, Investigación, Cultura y Deporte y previa deliberación del Consell, en la reunión del día 18 de septiembre de 2015,

DECRETO

Artículo 1. Objeto

El presente decreto tiene por objeto declarar Bien de Interés Cultural, con categoría de Zona Arqueológica, el yacimiento arqueológico subacuático del pecio Bou Ferrer, sito en la costa frente al término municipal de Villajoyosa, describir el mismo con sus partes integrantes o consustanciales, determinar los valores que justifican su declaración y establecer la normativa de protección del yacimiento declarado en el articulado que a continuación se transcribe.

Artículo 2. Bien de Interés Cultural y naturaleza del mismo

El yacimiento arqueológico subacuático del pecio Bou Ferrer, sito en la costa frente al término municipal de Villajoyosa, es un Bien de Interés Cultural, con la categoría de Zona Arqueológica, y se regirá por lo dispuesto en la sección segunda del capítulo III del título II de Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, para los bienes inmuebles de interés cultural de naturaleza arqueológica.

Artículo 3. Normativa de protección del Bien de Interés Cultural y su entorno

La Generalitat fomentará la difusión pública de este bien y garantizará su estudio y documentación con criterios científicos.

Les activitats que a continuació s'indiquen hauran de comptar amb l'autorització expressa de l'òrgan competent en matèria de cultura, sense perjuí de les que, per l'aplicació d'altres legislacions sectorials, resulten també procedents:

1. L'ancoratge d'embarcacions en l'àmbit afectat per la declaració, que es duria a terme, en este cas, en les boies col·locades a este efecte.
2. La permanència d'embarcacions en l'enclavament delimitat.
3. La pràctica de busseig de qualsevol tipus.
4. La introducció de qualsevol tipus d'aparell subaquàtic que permet el transport de persones o l'observació i/o manipulació remota en la zona de protecció.
5. La pesca amb qualsevol tipus d'art.
6. La realització de qualsevol intervenció de transcendència patrimonial, tant arqueològica com de qualsevol altra índole.

A fi de millorar la protecció del jaciment i fer-ho compatible amb altres usos legítims del mar, que mai podran posar en perill els valors del jaciment, les administracions i entitats implicades estableiran procediments comuns que permeten un eficaç desenrotllament i control de les activitats previstes en els paràgrafs precedents.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera. Publicació i inscripció

El present decret es publicarà en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* i en el *Boletín Oficial del Estado*, i la declaració s'inscriurà en la secció primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià. Així mateix, es comunicarà al Registre General de Béns d'Interés Cultural, del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Segona. Absència d'incidència en el gasto públic de la present disposició

L'aplicació i el desenrotllament del present decret no podrà tindre cap incidència en la dotació de tots i cada un dels capítols de gasto assignada a la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, i, en tot cas, haurà d'atendre's amb els mitjans personals i materials de la conselleria esmentada.

DISPOSICIÓ FINAL

Única. Entrada en vigor

El present decret entrarà en vigor l'endemà de publicar-se en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

València, 18 de setembre de 2015

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG I FERRER

El conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport,
VICENT MARZÀ IBÁÑEZ

ANNEX

Descripció del jaciment arqueològic subaquàtic de les restes Bou Ferrer i de les parts que l'integren i valors que justifiquen la seuva declaració com a bé d'interès cultural

1. Denominació:
Restes Bou Ferrer.
2. Localització:
En la zona marítima coincident amb la província d'Alacant. Port comercial més pròxim al jaciment: la Vila Joiosa.
Les coordenades UTM del jaciment, així com les del seu entorn de protecció, consten en l'expedient de protecció.
3. Descripció del jaciment i valors que en justifiquen la declaració.

Parts integrants:

Las actividades que a continuación se relacionan deberán contar con la autorización expresa del órgano competente en materia de cultura, sin perjuicio de las que, por la aplicación de otras legislaciones sectoriales, resulten también procedentes:

1. El fondeo de embarcaciones en el ámbito afectado por la declaración, que se llevaría a cabo, en tal caso, en las boyas colocadas a esos efectos.
2. La permanencia de embarcaciones en el enclave delimitado.
3. La práctica de buceo de todo tipo.
4. La introducción de cualquier tipo de aparato subacuático que permita el transporte de personas o la observación y/o manipulación remota en la zona de protección.
5. La pesca con cualquier tipo de arte.
6. La realización de cualquier intervención de transcendencia patrimonial, tanto arqueológica como de cualquier otra índole.

Con el fin de mejorar la protección del yacimiento y hacerlo compatible con otros usos legítimos del mar, que nunca podrán poner en peligro los valores del mismo, las Administraciones y entidades implicadas establecerán procedimientos comunes que permitan un eficaz desarrollo y control de las actividades previstas en los párrafos precedentes.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Publicación e inscripción

El presente decreto se publicará en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* y en el *Boletín Oficial del Estado*, y la declaración se inscribirá en la sección primera del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano. Asimismo, se comunicará al Registro General de Bienes de Interés Cultural, del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Segunda. Ausencia de incidencia en el gasto público de la presente disposición

La aplicación y desarrollo del presente decreto no podrá tener incidencia alguna en la dotación de todos y cada uno de los capítulos de gasto asignada a la Conselleria de Educación, Investigación, Cultura y Deporte, y, en todo caso, deberá ser atendido con los medios personales y materiales de dicha conselleria.

DISPOSICIÓN FINAL

Única. Entrada en vigor

El presente decret entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Valencia, 18 de septiembre de 2015

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG I FERRER

El conseller de Educación, Investigación, Cultura y Deporte,
VICENT MARZÀ IBÁÑEZ

ANEXO

Descripción del yacimiento arqueológico subacuático del pecio Bou Ferrer y de las partes integrantes del mismo y valores que justifican su declaración como Bien de Interés Cultural

1. Denominación:
Pecio Bou Ferrer.
2. Localización:
En la zona marítima coincidente con la provincia de Alicante. Puerto comercial más próximo al yacimiento: Villajoyosa.
Las coordenadas UTM del yacimiento, así como las de su entorno de protección, constan en el expediente de protección.
3. Descripción del yacimiento y valores del mismo que justifican la declaración.

Partes integrantes:

El jaciment arqueològic denominat restes Bou Ferrer està compost per les restes d'un barco i el seu carregament, que es troba en l'actualitat protegit per un tancament subaquàtic.

Segons les dades obtingudes en els estudis realitzats fins ara, el seu carregament principal es conserva pràcticament íntegre i està format per un conjunt homogeni d'àmfores Dressel 7-11 que es destinaven al transport de salses de peix. El carregament secundari estava compost per lingots de plom. S'han pogut documentar també efectes propis de la marinera.

Les parts integrants del jaciment són el barco amb els seus aparells (àncores, pals, xàrcies, velams...), el carregament principal, els carregaments secundaris i l'utilitatge de la tripulació.

Descripció general i valors del jaciment:

El descobriment de les restes romanes Bou Ferrer va ser comunicat a l'Ajuntament de la Vila Joiosa en 1999 pels bussejadors esportius José Bou i Antoine Ferrer, els cognoms dels quals van donar nom al jaciment arqueològic subaquàtic. Les restes reposen davant de les platges de la Vila Joiosa en la zona marítima situada al sud del cap de la Nau.

Les seues dimensions indiquen que ens trobem davant d'un gran veler del s. I dC, destinat al comerç, dels que connectaven la província de la Baetica amb els ports principals de Narbo, Roma i Neapolis. Amb una eslora estimada de 30 metres i un tonatge de port pròxim a les 230 tones, va naufragar possiblement fora de la seua ruta a escassos 1.000 metres de la costa davant del terme municipal de la Vila Joiosa.

La seua arquitectura naval no té paral·lels en la bibliografia, és l'únic mercant del període localitzat a una profunditat que permet la investigació científica, la qual cosa constitueix un factor més de la seua excepcionalitat. De moment, comptem amb les dades d'una xicoteta zona que coincideix amb la situació de l'eix axial del barco, que permet concloure que es tracta d'una nau construïda a folre primer, amb les taules unides per metxes i mosses amb una eslora pròxima als 30 metres, que la converteix, fins al moment, en la nau més gran coneguda de la seua cronologia.

Els treballs d'excavació de 2012 han permés la recuperació de quatre lingots de plom allargats de secció triangular, que figuren entre els més grans i pesants d'estes característiques coneguts fins al moment. Els experts els han datat en el s. I dC i devien procedir de les mines de Sierra Morena oriental, a la península Ibèrica.

Les quatre peces porten en el dors una cartel·la rectangular en negatiu, les inscripcions en dos de les peces són parcialment llegibles i en les altres dos no s'han conservat.

Tres dels lingots presenten contramarques realitzades després d'haver-se extret de les lingoteres. Comunes als tres són les marques estampillades (IMP GER AVG), que permeten als especialistes assegurar que els lingots de plom estudiats de les restes Bou Ferrer no tenen un propietari desconegut, sinó que pertanyien al mateix emperador de Roma, a un emperador del segle I de la dinastia Julio-Claudia. Les excavacions futures permetran conéixer si van pertànyer a Tiberi, Calígula, Claudi o Neró.

L'excepcionalitat de les restes Bou Ferrer ha sigut confirmada per les dades científiques obtingudes en les diferents campanyes d'excavació arqueològica, apuntant a un possible carregament per a l'abastiment de la família imperial.

Per les dimensions de les restes, amb quasi 30 metres d'eslora i unes 230 tones de port, es creu que era capaç de transportar un carregament principal de 2.500 àmfores. Les tres campanyes d'excavacions arqueològiques realitzades fins al moment han permés extraure quasi 300 àmfores del carregament, 274 àmfores en les campanyes de 2006 i 2007 i 25 durant la campanya de 2012.

En definitiva, es tracta d'un barco d'època altoimperial en què es combinen una sèrie de característiques que el converteixen en un jaciment arqueològic subaquàtic sense paral·lel conegut en l'actualitat, tant pel seu excel·lent estat de conservació, com pel carregament, pel buc de la nau i les seues grans dimensions.

El yacimiento arqueológico denominado pecio Bou Ferrer está compuesto por los restos de un barco y su cargamento, que se encuentra en la actualidad protegido por un cerramiento subacuático.

Según los datos obtenidos en los estudios realizados hasta la fecha, su cargamento principal se conserva prácticamente íntegro y está formado por un conjunto homogéneo de ánforas Dressel 7-11 que se destinaban al transporte de salsas de pescado. El cargamento secundario estaba compuesto por lingotes de plomo. Se han podido documentar también enseres propios de la marinera.

Las partes integrantes del yacimiento son el buque con sus aparejos (anclas, palos, jarcias, velámenes...), el cargamento principal, los cargamentos secundarios y el utilaje de la tripulación.

Descripción general y valores del yacimiento:

El descubrimiento del pecio romano Bou Ferrer fue comunicado al Ayuntamiento de Villajoyosa en 1999 por los buceadores deportivos José Bou y Antoine Ferrer, cuyos apellidos dieron nombre al yacimiento arqueológico subacuático. El pecio reposa frente a las playas de Villajoyosa en la zona marítima situada al sur del cabo de la Nao.

Sus dimensiones indican que nos encontramos ante un gran velero del s. I dC, destinado al comercio, de los que conectaban la provincia de la Baetica con los puertos principales de Narbo, Roma y Neapolis. Con una eslora estimada de 30 metros y un tonelaje de porte cercano a las 230 toneladas, naufragó posiblemente fuera de su ruta a escasos 1.000 metros de la costa frente al término municipal de Villajoyosa.

Su arquitectura naval no tiene paralelos en la bibliografía, es el único mercante del periodo localizado a una profundidad que permite su investigación científica, lo que constituye un factor más de su excepcionalidad. Por el momento, contamos con los datos de una pequeña zona que coincide con la situación del eje axial del barco, que permite concluir que se trata de una nave construida a casco primero, con las tablas ensambladas por espigas y mortajas con una eslora cercana a los 30 metros, lo que la convierte, hasta el momento, en la nave más grande conocida de su cronología.

Los trabajos de excavación de 2012 han permitido la recuperación de cuatro lingotes de plomo alargados de sección triangular, que figuran entre los más grandes y pesados de estas características conocidos hasta el momento. Los expertos los han fechado en el s. I dC y procederían de las minas de Sierra Morena oriental, en la península Ibérica.

Las cuatro piezas llevan en el dorso una cartela rectangular en negativo, las inscripciones en dos de ellas son parcialmente legibles y en las dos otras no se han conservado.

Tres de los lingotes presentan contramarcas realizadas después de haberse extraído de las lingoteras. Comunes a los tres son las marcas estampilladas (IMP GER AVG), que permiten a los especialistas asegurar que los lingotes de plomo estudiados del pecio Bou Ferrer no tienen un propietario desconocido, sino que pertenecían al propio emperador de Roma, a un emperador del siglo I de la dinastía Julio-Claudia. Las excavaciones futuras permitirán conocer si pertenecieron a Tiberio, Calígula, Claudio o Nerón.

L'excepcionalitat del pecio Bou Ferrer ha sigut confirmada per los datos científicos obtenidos en las diferentes campañas de excavación arqueológica, apuntando a un posible flete para el abastecimiento de la familia imperial.

Por las dimensiones del pecio, con casi 30 metros de eslora y unas 230 toneladas de porte, se cree que era capaz de transportar un cargamento principal de 2.500 ánforas. Las tres campañas de excavaciones arqueológicas realizadas hasta el momento han permitido extraer casi 300 ánforas del cargamento, 274 ánforas en las campañas de 2006 y 2007 y 25 durante la campaña de 2012.

«En definitiva, se trata de un barco de época altoimperial en el que se combinan una serie de características que lo convierten en un yacimiento arqueológico subacuático sin paralelo conocido en la actualidad, tanto por su excelente estado de conservación, como por el cargamento, el casco de la nave y sus grandes dimensiones».